

ADMINISTRACINIO NURODYMO INSTITUTAS: TAIKYMO YPATUMAI IR PROBLEMOS

Kristina Mikalauskaitė-Šostakienė*

*Mykolo Romerio Universitetas Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedra
V. Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas 303673
El. paštas: k.m.sostakiene@mruni.eu*

Audrius Zykevičius**

*Mykolo Romerio Universitetas Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedra
V. Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas 303673
El. paštas: zykevicius@mruni.eu*

Anotacija. 2011 m. sausio 1 d., įsigaliojo Administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ir ATPK) pakeitimai, įtvirtinantys administracinio nurodymo institutą. Šio instituto įtraukimą į nacionalinę teisės sistemą sąlygojo keletas priežasčių, tai ir siekis bent iš dalies išspręsti nuolat eskaluojamą klausimą, dėl ypatingai didelio teismų darbo krūvio, ir noras pagreitinti administracinių teisės pažeidimų bylų procesą dėl mažiausiai pavojingų veikų, ir galimybė efektyviau surinkti į valstybės biudžetą lėšas, už paskirtas administracines nuobaudas. Straipsniu siekiama išanalizuoti administracinio nurodymo turinį, jo taikymo sąlygas. Atskleidžiami teisinio reguliavimo trūkumai, kurie susidarė įvedus šį institutą, tačiau nepakoregavus, nepapildžius iki tol galiojusio teisinio reguliavimo. Pasitelkiant konkrečias bylas, siekiama nustatyti, ar taikant administracinio nurodymo institutą praktikoje, pasiteisino įstatymų leidėjo, įstatymo iniciatorių ir rengėjų tikslai¹, ar šis institutas, jo turinys, tinkamai suprstas ir aiškinamas tų subjektų, kuriems pagal kompetenciją priklauso jį taikyti. Pateikiami siūlymai dėl esamo teisinio reguliavimo tobulinimo.

Pagrindinės sąvokos: administracinis nurodymas, administracinė atsakomybė, administracinis baustumas, bauda, teisės taikymas, teisės aiškinimas.

IVADAS

2011 m. gruodžio 15 d. Lietuvos Respublikos Seimas, priimdamas Lietuvos Respublikos teritorijoje galiojančių įstatymų, priimtų iki 1990 m. kovo 11 d., galiojimo laikino pratęsimo įstatymo pataisą, nusprendė pratęsti Administracinių teisės pažeidimų kodekso galiojimą iki bus priimtas ir įsigalios naujos redakcijos įstatymas². Administracinių teisės pažeidimų kodeksas buvo priimtas 1984 m. gruodžio 13 d. ir yra paskutinis iki 1990 m.

¹ Įstatymo projektą inicijavo teisingumo ministro 2009 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu Nr. 1R-265 sudaryta darbo grupė teisės aktų projektams, susijusiems su administracinės atsakomybės instituto tobulinimu, parengti.

² Lietuvos Respublikos teritorijoje galiojančių įstatymų, priimtų iki 1990 m. Kovo 11 d., galiojimo laikino pratęsimo įstatymo 1 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 156-7388.

kovo 11 d. priimtas ir iki šiol galiojantis įstatymas. Šis teisės aktas daugybę kartų, dėl įvairių priežasčių ir siekiant įvairių tikslų buvo keistas ir pildytas³.

Viena didesnių naujovių į administracinių teisės pažeidimų kodeksą buvo įtraukta 2010 metų pabaigoje ir įsigaliojusi nuo 2011 m. sausio 1 d. – tai administracinis nurodymas⁴. Šio instituto pagalba buvo siekiama išspręsti keletą itin opių problemų: sumažinti teismų darbo krūvį, optimizuoti lėšas, skiriamas mažiausiai pavojingų administracinių teisės pažeidimų tyrimui, nagrinėjimui, apeliaciniam bei vykdymo procesams bei maksimaliai operatyviai surinkti į biudžetą lėšas už paskirtas administracines baudas.

Daugelyje valstybių mažiau pavojingų administracinių teisės pažeidimų padarymo atvejais teisės pažeidėjų atžvilgiu taikomas administracinio nurodymo institutas⁵. Iki 2011 m. sausio 1 d. Lietuvoje visi administraciniai teisės pažeidimai, nepaisant jų pavojingumo laipsnio buvo nagrinėjami bendra tvarka. Tik įsigaliojus 2010 m. lapkričio 18 d. priimtiems administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimams, ir įtvirtinus administracinio nurodymo institutą, atsirado galimybė mažiausiai pavojingų teisės pažeidimų padarymo atvejais išvengti ilgo proceso. Administracinio nurodymo esmė yra ta, kad asmeniui, yra pasiūloma per dešimt darbo dienų nuo administracinio teisės pažeidimo protokolo įteikimo dienos, o tais atvejais, kai pažeidimas užfiksuotas ne asmens, įtariamo administracinio teisės pažeidimo padarymu, akivaizdoje, - nuo administracinio teisės pažeidimo protokolo su administraciniu nurodymu išsiuntimo dienos, savo noru sumokėti baudą, lygią pusei minimalios baudos, numatytos šio kodekso II skyriaus ypatingosios dalies straipsnyje, kuriame nustatyta atsakomybė už asmens padarytą administracinį teisės pažeidimą, bet ne mažesnę kaip dešimt litų. Administracinis nurodymas gali būti surašomas ne visais atvejais, kuomet padaromas administracinis teisės pažeidimas, o tik tada, kai yra tenkinamos visos, administracinio nurodymo surašymui keliamos sąlygos. Esminė sąlyga administraciniam nurodymui surašyti yra baudos, numatytos už padarytą administracinį teisės pažeidimą, dydis. Administracinis nurodymas gali būti surašytas tik už tuos pažeidimus, už kuriuos ATPK II skyriaus ypatingosios dalies straipsnių sankcijose numatyta ne didesnė kaip 3 000 litų maksimali bauda. Kitos sąlygos, neleidžiančios surašyti administracinio nurodymo: ATPK

³ Nuo Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės atkūrimo iki 2013 m. sausio 1 d. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas buvo keistas ar pildytas 241 kartą.

⁴ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30², 226, 232, 232¹, 239, 239³, 241, 241¹, 246¹, 246², 246⁷, 249, 259, 260, 261, 262, 282, 313 straipsnių ir dvidešimt trečiojo skirsnio pakeitimo, kodekso papildymo 257¹, 260¹, 260² straipsniais, dvidešimt trečiuoju¹ ir dvidešimt trečiuoju² skirsniais įstatymas. *Valstybės žinios*. 2010, Nr.142-7257.

⁵ Skirtingose valstybėse šis institutas yra įvardijamas skirtingais terminais, tačiau savo prigimtimi jis yra analogiškas administracinio nurodymo institutui. Į lietuvių kalbą dažniausiai šis terminas galėtų būti verčiamas kaip baudos kvitas (penalty charge notice).

straipsnio, kuriame nustatyta atsakomybė už asmens padarytą administracinę teisės pažeidimą, sankcijoje kaip pagrindinė ar papildoma administracinė nuobauda numatyta kitos rūšies negu bauda administracinė nuobauda (išskyrus įspėjimą), asmuo pakartotinai per metus padarė administracinę teisės pažeidimą, numatytą atitinkamame ATPK ypatingosios dalies straipsnyje, administraciniu teisės pažeidimu padaryti turtiniai nuostoliai, kurie nėra visiškai atlyginti.

Taikant šį institutą praktikoje iškilo keletas problemų. Ne visi subjektai, kurių kompetencijai priskirta surašyti administracinį nurodymą, tinkamai geba nustatyti, kokio dydžio baudą reiktų nurodyti administraciniame nurodyme, kai ATPK straipsnio, už kurio pažeidimą asmuo traukiamas administracinėn atsakomybėn, sankcijoje nėra numatyta minimali bauda; ar asmuo, pažeidęs tam tikrą ATPK straipsnį ir sumokėjęs administraciniame nurodyme nurodytą baudą, yra laikomas baustu administracine tvarka; ar yra surašomas administracinis nurodymas, jeigu konkretaus ATPK II skyriaus ypatingosios dalies straipsnio sankcijoje kaip vienintelė administracinė nuobauda numatytas įspėjimas; ar galima surašyti administracinį nurodymą tuo atveju, kai atitinkamo straipsnio sankcijoje kaip alternatyvi nuobauda yra nurodyta ne tik bauda ar įspėjimas; kokių būdu administracinį nurodymą surašant subjektas gali gauti informaciją apie tai, ar asmuo jau buvo per metus baustas administracine tvarka, bei duomenis, ar asmuo sumokėjo administraciniame nurodyme numatytą baudą. Visi šie probleminiai klausimai aptariami straipsnyje. Analizuojama, ar įstatymų leidėjo, įstatymo iniciatorių iškelti tikslai pasiekti taikant administracinio nurodymo institutą praktikoje. Straipsnio autoriai pateikia siūlymus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo esamų problemų sprendimui.

Straipsnyje nagrinėjama tematika ir keliamos problemos didesnio mokslininkų dėmesio nėra sulaukusios. **Straipsnio tikslas** – išanalizuoti administracinio nurodymo taikymo ypatumus akcentuojant administracinio nurodymo įvykdymo teisinių pasekmių klausimą, aptarti teisinio reguliavimo trūkumus, suformuluoti pasiūlymus esamų problemų sprendimui.

Tyrimo objektu pasirinktas administracinio nurodymo instituto galiojantis teisinis reguliavimas bei teismų procesiniai dokumentai, formuojantys teismų praktiką ar priimti vadovaujantis suformuota teismų praktika.

Tyrimo metodai. Straipsnyje naudojami loginis, lyginamasis bei sisteminis metodai administracinio nurodymo institutą reglamentuojančių teisės normų analizei, taip pat dokumentų analizės metodas, kuris pritaikytas nagrinėjant ir tiriant teisės aktus. Kritikos

metodo taikymas leido padaryti išvadas dėl nagrinėjamo instituto atitikties įstatymo leidėjo tikslams.

ADMINISTRACINIO NURODYMO INSTITUTO ĮTRAUKIMO Į NACIONALINĘ TEISĘ PRIEŽASTYS IR TIKSLAI

Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pagrindu daugiau nei pusšimčiui įvairių subjektų suteikta teisė nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas⁶. Šiuos subjektus administracinių teisės pažeidimų bylos pasiekia jau po tyrimo stadijos⁷. Jeigu asmuo, dėl kurio atitinkamas nutarimas priimtas, institucija, kurios pareigūnas surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą, taip pat nukentėjęs (ar atstovai)⁸ apskundžia nutarimą administracinio teisės pažeidimo byloje, pereinama į sekančią stadiją. Tuo atveju, jeigu nutarimu paskirta nuobauda geranoriškai nevykdoma, administracinio teisės pažeidimo bylos procesas susideda iš visų keturių stadijų. Akivaizdu, kad administracinio teisės pažeidimo teiseną susidedanti iš visų stadijų reikalauja didelio tiek materialinių, tiek žmogiškųjų, ir, be abejo, laiko sąnaudų.

Analizuojant skundų dėl administracinių teisės pažeidimų bylų pateikimo motyvus, pastebima tendencija ginčyti ne padaryto pažeidimo faktą, jo kvalifikaciją, aplinkybes, kaltę, o paskirtos administracinės nuobaudos griežtumą, baudos dydį, t. y. apeliantai teigia, kad parinkta neproporcinga bauda ar kita administracinė nuobauda, pabrėždami subjekto ypatumus, jo gailėjimąsi, kaltės prisipažinimą, sunkią materialinę padėtį, darbo buvimą (nebuvimą), teigiamai asmenį charakterizuojančius faktus, kitas, jų manymu, atsakomybę lengvinančias aplinkybes ir prašydami sušvelninti administracinę nuobaudą, sumažinti paskirtos baudos dydį. Neretai prašoma pritaikyti Kodekso 30¹ straipsnį ir paskirti mažesnę, nei sankcijoje numatyta minimali, baudą. Tokia padėtis rodo, kad apeliacijos galimybė dažnai naudojama tiesiog asmens padėčiai palengvinti, siekiant kuo labiau sušvelninti neigiamas administracinės nuobaudos pasekmes asmeniui, neginčijant pažeidėjo kaltės įrodymų⁹. Iš

⁶ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso III skyriaus 16 skirsnyje reglamentuojamas administracinių teisės pažeidimų bylų žinybingumas.

⁷ Įstatymiškai nėra imperatyviai detalizuotas administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos skirstymas į stadijas. Tačiau doktrina ir praktika gana aiškiai išskiria keturias administracinių teisės pažeidimų bylų stadijas: administracinio teisės pažeidimo bylos tyrimas, administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimas, nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje apskundimas ir skundo nagrinėjimas, nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje vykdymas.

⁸ Šiems subjektams suteikta teisė apskusti nutarimą administracinio teisės pažeidimo byloje (administracinių teisės pažeidimų kodekso 291 straipsnis).

⁹ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30², 226, 232, 232¹, 239, 239³, 241, 241¹, 246¹, 246², 246⁷, 249, 259, 260, 261, 262, 313 straipsnių, dvidešimt trečiojo skirsnio pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 260¹, 260² straipsniais, dvidešimt trečiuoju¹ ir dvidešimt trečiuoju² skirsniais įstatymo

nurodyto darytina išvada, kad dauguma pažeidėjų geranoriškai sutiktų sumokėti baudą pradinėje administracinio teisės pažeidimo bylos stadijoje, jeigu tik jų atžvilgiu būtų pritaikyta mažesnė ar švelnesnė sankcija.

Europos Komisijos Generalinis direktoratas energijos ir transporto klausimais, kurio kompetencijai priskirta teikti įvairaus pobūdžio konsultacijas, jau 2006 m. lapkričio mėnesio konsultacijoje „Dėl geresnio kelių saugumo reglamentavimo Europos Sąjungoje“ atkreipė dėmesį į tai, kad baudų, už mažesnio pavojingumo pažeidimus, skyrimas supaprastinta tvarka Europos Sąjungos valstybėse narėse tampa vis populiariesnis, kadangi tai teisės taikymą daro efektyvesnį ir reikalaujantį mažiau sąnaudų.¹⁰

Nurodyti duomenys ir išvados paskatino imtis priemonių, kad tais atvejais, kuomet nėra abejonės dėl bylos esmės, ji yra aiški, pažeidimo padarymo aplinkybės nustatytos protokole, o atsakomybėn traukiamas asmuo neneigia ir neginčija nei pažeidimo fakto, nei jo kvalifikacijos, pripažįsta savo kaltę, administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną būtų operatyvi, ekonomiškai ir efektyvi. Tokiu būdu buvo siekiama įteisinti savotiško valstybės ir pažeidėjo „susitaikymo“ galimybę, įtvirtinus administracinio nurodymo institutą. Valstybė leistų tokiems pažeidėjams sumokėti tik pusę sankcijoje numatytos minimalios piniginių baudos sumos, o pažeidėjas sutiktų per nustatytą terminą ją sumokėti, taip pat būtų išvengta bylos nagrinėjimo etapo, pažeidėjas būtų suinteresuotas neskųsti nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje, jei skundu siekiama vien sumažinti baudos dydį.

Tokiu būdu, administracinio nurodymo instituto įtvirtinimas leido tikėtis maksimaliai optimizuoti administracinio teisės pažeidimo bylos trukmę, ir administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną baigti administracinio teisės pažeidimo bylos tyrimo stadijoje. Kaip jau buvo minėta, išvengiant bylos perėjimo į kitas stadijas, tuo pačiu išvengiama didelių išteklių naudojimo: nereikia skirti bylos nagrinėjimo posėdžio, kuriame turėtų dalyvauti pareigūnas, nagrinėjantis bylą (ar apylinkės teismo teisėjas), atsakomybėn traukiamas asmuo, institucijos surašiusios protokolą atstovas, liudytojai ir t. t., nereikia siųsti kvietimų į posėdį, nenaudojami kiti materialiniai resursai reikalingi techniškai aprūpinti bylos nagrinėjimo procesą.

Taigi, visos šios aplinkybės lėmė, jog į Administracinių teisės pažeidimų kodeksą buvo įtrauktas administracinio nurodymo institutas.

projekto aiškinamasis raštas, 2010-03-19, Nr. XIP-1839 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-02-23].
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=367360&p_query=&p_tr2=2.

¹⁰http://ec.europa.eu/transport/road_safety/consultations/doc/2007_01_19_road_safety_enforcement_consultation_paper.pdf [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-12-11].

ADMINISTRACINIO NURODYMO INSTITUTO TAIKYMO PRAKTIKOS YPATUMAI IR PROBLEMATIKA

Nors administracinio nurodymo institutas nėra plati ir reikalaujanti gilios analizės teisinė sąvoka, ir, atrodytų, gana aiškiai reglamentuotas, tačiau taikant jį praktikoje iškilo neaiškumų ar netikslumų.

Per 2011 m. (t.y. per pirmuosius administracinio nurodymo instituto galiojimo metus) buvo surašyta daugiau negu 240 tūkstančių administracinių nurodymų¹¹. 363 administraciniai nurodymai buvo surašyti dėl pažeidimų, dėl kurių pagal ATPK 260¹ straipsnį administraciniai nurodymai negalėjo būti surašyti, t.y. straipsnio ar straipsnio dalies sankcijoje numatyta didesnė nei 3 000 litų bauda, arba kaip pagrindinė ar papildoma administracinė nuobauda numatyta kitos rūšies negu bauda administracinė nuobauda (išskyrus įspėjimą)¹². Jeigu šį skaičių palyginti su administracinių nurodymų, surašytų per 2011 metus skaičiumi, matysime, kad nepagrįstai surašytų administracinių nurodymų tėra vos 0,15 procento. Viena iš priežasčių, dėl kurios pareigūnai neturėdami pagrindo surašydavo pažeidėjams administracinius nurodymus - neteisingas įstatymo interpretavimas. Pastebėta, kad kai kada tai pasireiškėdavo tais atvejais, kai straipsnio ar straipsnio dalies sankcijoje kaip papildoma administracinė nuobauda buvo numatytas alternatyvus turto konfiskavimas. Kai kurie pareigūnai klaidingai interpretuodavo žodžius „su turto konfiskavimu ar be konfiskavimo“ kaip papildomos diskrecijos teisę protokolą surašančiam pareigūnui nuspręsti, ar už padarytą pažeidimą reikėtų taikyti turto konfiskavimą ar ne, ir, tuo pačiu, ar galima surašyti administracinį nurodymą. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad ATPK 260¹ straipsnio 2 dalis numato formalų kriterijų, pagal kurį administracinis nurodymas negali būti surašytas, - kai sankcijoje įrašyta (nesvarbu, ar imperatyviam ar alternatyviam taikymui) kitos rūšies, nei bauda, administracinė nuobauda. Administraciniai nurodymai šiame punkte paminėtais atvejais buvo surašyti ir dėl kitų neteisingų įstatymo interpretavimų, ar kitų priežasčių (kompetencijos stoka ir t.t.)¹³.

Taikant administracinio nurodymo institutą praktikoje, bene svarbiausias keblumas kilo vertinant tai, kokias teises pasekmes asmeniui sukelia aplinkybė, jog jo atžvilgiu jau buvo pritaikytas administracinis nurodymas.

Analizuojant įstatymo, dėl administracinio nurodymo instituto įtraukimo į ATPK, aiškinamąjį raštą, galima konstatuoti kad įstatymo sumanytojas administracinį nurodymą

¹¹ <http://www.tm.lt/dok/Stebešana%202012%2011%2019.PDF>. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013 m. kovo 2 d.].

¹² *Ibid.*

¹³ *Ibid.*

supranta ir formuluoja kaip asmens patraukimą administracinę atsakomybę su visomis iš to išplaukiančiomis pasekmėmis: „Įstatymo projektu taip pat siekiama supaprastinti administracinių teisės pažeidimų bylų ištyrimą, kai pažeidėjas neginčija pažeidimo fakto, kvalifikacijos, savo kaltės, o pažeidimas yra mažesnio pavojingumo, jam už pažeidimą gresia ne griežtesnė administracinė nuobauda nei piniginė bauda, kuri yra ne didesnė nei 3 000 litų, pažeidimas padarytas pirmą kartą ir juo nepadarytas turtinis nuostolis“¹⁴. Aiškiai ir nedviprasmiškai įstatymų iniciatoriai įvardija ir tikslus, susijusius su administracine nuobauda: „Administracinio nurodymo institutas suteiktą galimybę ekonomiškiausiu ir greičiausiu būdu pasiekti administracinės nuobaudos tikslą – nubausti asmenį ir atgrasinti jį nuo pažeidimų darymo ateityje su sąlyga, kad padarytas pažeidimas nėra pernelyg pavojingas“¹⁵. Kaip matyti, įstatymo iniciatoriai, rengdami įstatymo pataisas, kuriomis įtvirtinamas administracinio nurodymo institutas, siekė patraukti asmenį administracinę atsakomybę, jį nubausti ir garantuoti paskirtos nuobaudos – baudos – įvykdymą.

Tai, kad asmuo, įvykdęs administracinį nurodymą laikomas baustu, traktuoja visa eilė subjektų, kurių kompetencijai priskirta surašyti administracinį nurodymą. Šiame kontekste paminėtina Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kuri informavo savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybas, kad: <...> nurodė LR Teisingumo ministerija, „darytina išvada, kad savanoriškas administracinio nurodymo įvykdymas reiškia, jog asmuo, kuriam surašomas administracinis nurodymas, pripažįsta padaręs administracinį teisės pažeidimą, neginčija savo kaltės bei pažeidimo kvalifikacijos. Taigi, administracinio nurodymo įvykdymas siejamas su administracinio teisės pažeidimo bylos teisenos baigimu, tačiau tai nepaneigia paties administracinio teisės pažeidimo padarymo fakto“. Atsižvelgiant į LR Teisingumo ministerijos nuomonę, darytina išvada, kad asmuo, pažeidęs tam tikrą ATPK straipsnį ir sumokėjęs administraciniame nurodyme numatytą sumą, yra laikomas baustu <..>¹⁶.

Taigi, preziumuotina, kad šios pozicijos galimai laikosi visų savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybos.

¹⁴ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30², 226, 232, 232¹, 239, 239³, 241, 241¹, 246¹, 246², 246⁷, 249, 259, 260, 261, 262, 313 straipsnių, dvidešimt trečiojo skirsnio pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 260¹, 260² straipsniais, dvidešimt trečiuoju¹ ir dvidešimt trečiuoju² skirsniais įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 2010-03-19, Nr. XIP-1839 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-02-23]. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=367360&p_query=&p_tr2=2.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2011-10-13 raštas „Dėl administracinio nurodymo surašymo“ Nr.S-4434.

Tačiau taikant administracinio nurodymo institutą teismuose, ir vertinant, administracinio nurodymo įvykdymo teises pasekmes, susiklostė kiek kitokia situacija, nei buvo užmanyta įstatymo pataisų iniciatorių.

Kaip jau buvo minėta, įstatymų pataisa, įtvirtinanti administracinio nurodymo institutą, ne eliminavo administracinės atsakomybės instituto. Administracinis nurodymas turėjo tapti vienu iš teisinės atsakomybės – o tuo pačiu ir teisinės prievartos – taikymo įrankiu¹⁷.

Analizuojant teismų praktiką, taikant administracinio nurodymo institutą, abejotina, ar visi įstatymo iniciatorių užbrėžti tikslai administracinio nurodymo institutui, iš tikrųjų yra ir ateityje galės būti realizuojami. Tokias abejones sukėlė Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (*toliau – ir LVAT*), kuris, nagrinėdamas A. A. apeliacinį skundą dėl Plungės rajono apylinkės teismo 2011 m. gegužės 30 d. nutarimo A. A. administracinio teisės pažeidimo byloje, 2011 m. rugpjūčio 12 d. priėmė nutartį, kurioje nurodė, kad įstatyme nėra nustatyta, jog administracinio nurodymo įvykdymas prilygsta asmens nubaudimui ar asmuo, įvykđęs administracinį nurodymą, yra laikomas padariusiu teisės pažeidimą¹⁸. Toje pačioje nutartyje LVAT pažymėjo, kad administracinį nurodymą asmuo gali įvykdyti dėl įvairių priežasčių, o asmeniui įvykđžius administracinį nurodymą, jokia kompetentinga institucija nekonstatuoja, kad jis pažeidė įstatymą.

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 31 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Vyriausiasis administracinis teismas formuoja vienodą administracinių teismų praktiką aiškinant ir taikant įstatymus ir kitus teisės aktus¹⁹.

Pagal galiojančią ATPK redakciją, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas kaip ir kiti specializuoti – apygardų administraciniai teismai – nekompetentingi nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas. Ši kompetencija buvo panaikinta tuo pačiu įstatymu kaip ir įtvirtintas administracinio nurodymo institutas. Tačiau tai, kad vienoda teismų praktika, užtikrinanti teismų jurisprudencijos tęstinumą, yra konstitucinė vertybė, dar 2006 m. kovo 28 d. nutarime pažymėjo Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, nurodydamas, kad „tokios pat (analogiškos) bylos turi būti sprendžiamos taip pat, t. y. jos turi būti sprendžiamos ne sukuriant naujus teismo precedencius, konkuruojančius su esančiais, bet

¹⁷ Teisinė atsakomybė yra glaudžiai susijusi su valstybe ir jos prievarta. Jos esmė ir paskirtis yra valstybinės prievartos vartojimas saugoti ir ginti teisės nustatytus ir reguliuojamus visuomeninius santykius, tam tikras teises vertybes, teisinę tvarką užtikrinti teisės reikalavimus. Teisinė atsakomybė yra veiksminga priemonė, padedanti garantuoti visuomenėje teisėtą elgesį, ryžtingai ir veiksmingai užkirsti kelią teisės pažeidimams. St. Šedbaras Administracinė atsakomybė. *Justitia*. 2005., P.63.

¹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. rugpjūčio 12 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje *A.A. v. Valstybė* (bylos numeris N⁵⁷⁵-4446/2011).

¹⁹ Lietuvos Respublikos teismų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 46-851.

paisant jau įtvirtintų. „<...> teismų jurisprudencija turi būti prognozuojama“²⁰. Konstitucinis Teismas taip pat pažymėjo, kad minimame Konstitucinio Teismo nutarime aptarti iš Konstitucijos kylantys bendrosios kompetencijos teismų veiklos bei tos veiklos teisinio reguliavimo imperatyvai yra *mutatis mutandis* taikytini ir pagal Konstitucijos 111 straipsnio 2 dalį įsteigtų specializuotų teismų veiklai bei jos teisiniam reguliavimui, t. y. taikytini ir administraciniams teismams. Paminėti konstituciniai imperatyvai reiškia, jog visi administraciniai teismai turi vadovautis tokia atitinkamų teisės nuostatų (normų, principų) turinio samprata, taip pat šių teisės nuostatų taikymo praktika, kokia buvo suformuota ir kokia buvo vadovaujama taikant tas nuostatas (normas, principus) ankstesnėse bylose, *inter alia* anksčiau sprendžiant analogiškas bylas. Vadinas, tų pačių nuostatų turi būti laikomasi ir šiuo atveju, t. y. ta praktika, kuri suformuota Vyriausiojo administracinio teismo, privaloma ir bendrosios kompetencijos teismams nagrinėjantiems analogiškas bylas. Būtent todėl, pozicijos, kad administracinio nurodymo surašymas ir įvykdymas neužtraukia asmeniui baustumo laikomasi ir Panevėžio apygardos teismas²¹, Šiaulių apygardos teismas²².

Taigi, perfrazuojant galima teigti, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas sako, jog asmuo, įvykdęs administracinį nurodymą, neturi būti laikomas baustu. Nepaisant to, kad įstatymo iniciatorius ir leidėjas administracinio nurodymo instituto pagalba siekė nubausti asmenį, padariusį pažeidimą. Susidaro paradoksali situacija, kuomet įstatymų leidėjas ir įstatymų taikytojas vieną ir tą patį institutą traktuoja kardinaliai priešingai. Kyla klausimas: kas sąlygoja tokį „nesusikalbėjimą“? Kaip reikia vertinti ir traktuoti administracinio nurodymo institutą? Kaip turi elgtis subjektai, kurių kompetencijoje yra taikyti administracinio nurodymo institutą. Kokios priežastys lėmė tokią situaciją ir kokios priemonės padėtų pašalinti esamą problemą?

Iš pirmo žvilgsnio tokią situaciją galima būtų įvardinti kaip teisės spragą. Tačiau Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas pasisakydamas dėl teisės spragų visoje eilėje sprendimų ir nutarimų yra konstatavęs, jog teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omisija, visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas turi būti nustatytas

²⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas.

²¹ Panevėžio apygardos teismo administracinių teisės pažeidimų bylos Nr. ATP-4-337/2013, ATP-16-134/2013, ATP-26-134/2013.

²² Šiaulių apygardos teismo administracinių teisės pažeidimų bylos Nr. ATP-19-282/2013, Nr. ATP-41-282/2013.

būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* pati Konstitucija²³.

Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad įstatyme nėra nustatyta, jog administracinio nurodymo įvykdymas prilygsta asmens nubaudimui ar asmuo, įvykđęs administracinę nurodymą, yra laikomas padariusiu teisės pažeidimą²⁴. Galiojančios ATPK redakcijos analizė leidžia teigti, kad eksplicitiškai nėra nustatyta, ar asmuo, įvykđęs administracinę nurodymą turi būti laikomas baustu. Tačiau nereikia pamiršti, kad teisė, teisės norma, gali būti aiškinaama. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad būtinybė aiškinti įstatymo normas ar nuostatas paprastai atsiranda tuomet, kai įstatymas nevisiškai atitinka jam, kaip struktūriškai vientisam ir užbaigtam dokumentui, keliamus reikalavimus (akto turinio vientisumas, dėstymo logiškumas, prieštaravimų nebuvimas, teisinio reguliavimo apibrėžtumas, tikslus teisės terminų vartojimas, aiškus normų, įvairių nuostatų atskyrimas akte ir kt.). Aiškinant įstatymo normas svarbus veiksnys yra įstatymų leidėjo intencijos, dėl kurių buvo priimtas įstatymas, tačiau normos interpretavimą turi lemti tiek teisės normų kūrimo, tiek teisės normų aiškinimo taisyklės, įgalinančios vienodai suprasti ir taikyti teisės normas²⁵. Seka išvada, kad tinkamai įvardinti, suprasti ir taikyti administracinio nurodymo institutą galima ir pasitelkus ir teisės aiškinimo instrumentą. Juk teismai faktiškai yra įpareigoti taikyti ne įstatymus, o teisę, turinčią įstatymo pavidalą²⁶.

Taigi, jeigu neatsakytas klausimas dėl teisinių pasekmių asmeniui, įvykdžiusiam administracinę nurodymą, nėra teisės spraga, vadinasi atsakymą galime rasti pasitelkę teisės aiškinimą.

Teisinio teksto aiškinimas prasideda (arba bent jau turėtų prasidėti) nuo formaliosios teisinio teksto analizės. Susipažinę su teisinėmis formuluotėmis nustatome joje įtvirtintą teisės normą: adresatą (1), normos veikimo sąlygas (2), elgesio modelį (3) ir elgesio modelio pobūdį (ar jis privalomas: draudžiamas/įpareigojantis, ar leistinas) (4). Teisinio teksto interpretuotojas, nustatęs normą loginėmis lingvistinėmis priemonėmis, jos turinį gali (o dažnai ir privalo) patikrinti taikdamas kitas normos turinio tyrimo priemones. Pačia bendriausia prasme teisinio teksto aiškinimas gali būti dvejopas: formalusis (siaurasis) ir turiningasis (platusis). Formalusis teisinio teksto aiškinimas (kartais įvardijamas kaip

²³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. lapkričio 5 d. sprendimai, 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. birželio 22 d., 2010 m. lapkričio 29 d., 2011 m. birželio 21 d. 2011 m. rugpjūčio 22 d. nutarimai.

²⁴ *Supra* note 18.

²⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. spalio 26 d. nutarimas.

²⁶ A. Vaišvila, Teisės aiškinimas kaip teisės atpažinimas įstatymų tekstuose. *Jurisprudencija*. 2006, 8 (86). P 8.

egzegezinis) buvo pradinis teisės aiškinimo būdas, kai interpretuotojas, nagrinėdamas tekstą, stengėsi nustatyti tikrąją šį tekstą užrašiusiojo (taigi įstatymų leidėjo) valią²⁷.

Šiame straipsnyje įstatymų leidėjo ir įstatymų rengėjo bei iniciatoriaus valia jau buvo analizuota (preziumuojant, kad įstatymo iniciatoriaus rengėjo ir leidėjo valia sutampa): taikant administracinį nurodymą siekiama asmenį nubausti. Lietuvos Aukščiausiasis teismas administracinio teisės pažeidimo protokolą su jame įrašytu administraciniu nurodymu apskritai prilygina kaltinamajam aktui²⁸. Jeigu bandytume išvesti paraleles tarp administracinės ir baudžiamosios atsakomybės administracinio nurodymo instituto kontekste, itin taiklios, ir šiuo atveju aktualios būtų profesorius A. Vaišvilos mintys, kad teismo nuosprendis, kuriame asmeniui, pripažintam padarius nusikaltimą neskirta bent formaliai konkreti bausmė, jau bus ne tik visuomenei, bet ir teisininkams nesuprantamas arba bent sunkiai suprantamas. Nesuprantamas todėl, kad šiuo atveju panaikinamas teisinio susikalbėjimo pagrindas – teisingumo vykdymas, kurį sieti su baudžiamumu pirmiausia įpareigoja teisė. Jei netaikoma sankcija, tai nevykdomas teisingumas (teisė kaip teisingumas negali būti pusinė ar dalinė, ji visa arba jos nėra). Toks kaltu pripažintas, bet nebaustas asmuo negali būti laikomas net teistu, nes jis nebuvo teismo baustas. Teistumas yra tiesioginė baudžiamumo pasekmė, o baudžiamumas – teisingumo vykdymo pasekmė. BK teistais pagrįstai laiko tik tuos asmenis, kuriems paskirtos bausmės (97 str. 2 ir 3 d). Tokia teistumo samprata atitinka teisės, kaip leidimų ir paliepiamųjų vienovės, sampratą. Aiškinti, ką reiškia „apkaltinamasis nuosprendis“, tai aiškinti, kad tokio nuosprendžio sudėtį būtinai turi sudaryti du elementai: pripažinimas asmens padarius nusikaltimą ir bausmės skyrimas. Bausmė – teisingumo vykdymo instrumentas. Be jos negali įvykti teisingumas kaip asmens teisių siaurinimas arba likvidavimas atsižvelgiant į tai, kokias pareigas vykdyti ir koku mastu kaltas asmuo buvo atsisakęs naudodamasis tam tikra jam suteikta teise²⁹.

Taigi, reikia atsakyti į du klausimus: kas yra ta pinigų suma, kurią laisva valia sumoka asmuo vykdydamas administracinį nurodymą, ir kokio pobūdžio dokumentas yra administracinis nurodymas.

²⁷ G. Lastauskienė, Turiningasis teisinio teksto aiškinimas – panacėja ar pavojus? *Jurisprudencija*. 2006, 8 (86). P 64.

²⁸ Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto išvada Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30², 226, 232, 232¹, 239, 239³, 241, 241¹, 246¹, 246², 246⁷, 249, 259, 260, 261, 262, 313 straipsnių, dvidešimt trečiojo skirsnio pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 260¹, 260² straipsniais, dvidešimt trečiuoju¹ ir dvidešimt trečiuoju² įstatymo projekto, 2010 m. spalio 13 d. XIP-1839. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-01-06] http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=383758

²⁹ *Supra* note 26, P 12.

Jau buvo minėta, kad administracinis nurodymas turėjo tapti vienu iš teisinės atsakomybės – o tuo pačiu ir teisinės prievartos – taikymo įrankiu. Juo, pasak įstatymo iniciatorių ir rengėjų, efektyviai ir greitai turėjo būti pasiekti administracinės nuobaudos tikslai³⁰. Šiuos įrankius profesorius A.Vaišvila įvardija kaip aktyviai negatyvias sankcijas, kuriomis valstybė vykdo plačiai suprantamą teisingumą: siaurina arba likviduoja atitinkamų pareigų nevykdžiusio asmens subjektines teises. Jų tikslas yra garantuoti būtiną asmens naudojimosi jau turimomis subjektinėmis teisėmis ir atitinkamų pareigų vykdymo priklausomybę³¹. H.Kelzeno teigimu, tam tikras veiksmas arba susilaikymas nuo veiksmo su prievartos aktu susiejamas ne dėl to, kad šis veiksmas arba susilaikymas nuo veiksmo yra deliktas, kaip mano tradicinė jurisprudencija, bet tam tikras veiksmas arba susilaikymas nuo veiksmo yra deliktas dėl to, kad jis yra susiejamas su prievartos aktu, t.y. su sankcija kaip jo padariniu. Pagrindas konkretų žmogaus elgesį kvalifikuoti kaip deliktą yra ne kokia nors imanentinė jo savybė, ne koks nors jo ryšys su metateisine prigimtine arba dieviškąja norma, bet tik ta – ir vien ta – aplinkybė, kad pozityvioji teisinė tvarka šį elgesį padariusi prievartos akto sankcijos – sąlyga³².

Klausimas – kaip įvardinti pinigų sumą, kurią sumoka asmuo, vykdydamas administracinį nurodymą? Administracinių teisės pažeidimų kodekso 260¹ straipsnyje sakoma: „Šio kodekso 259¹ straipsnyje nurodyti pareigūnai *administracinėn atsakomybėn traukiamam asmeniui* surašo administracinį nurodymą *už tuos administracinius teisės pažeidimus*, už kuriuos šio kodekso II skyriaus ypatingosios dalies straipsnių sankcijose numatyta ne didesnė kaip trijų tūkstančių litų maksimali bauda. Administracinis nurodymas yra į administracinio teisės pažeidimo protokolą įrašomas pasiūlymas asmeniui <...> *savo noru sumokėti baudą* <...>. Akivaizdu, kad įvykdydamas administracinį nurodymą asmuo sumoka baudą. Negana to, įstatymas aiškiai nurodo, kad tą baudą sumoka administracinėn atsakomybėn traukiamas asmuo todėl, kad jis padarė administracinį teisės pažeidimą. Formaliu požiūriu administracinis nurodymas yra administracinio teisės pažeidimo protokolo turinio dalis, t. y. asmuo, surašęs visus pagal Kodekso 260 straipsnį būtinus duomenis į protokolą, taip pat ir padaryto pažeidimo esmę, Kodekso straipsnį ar straipsnio dalį, pagal kurį kvalifikuojama asmens veika, surašo ir administracinį nurodymą – pasiūlymą sumokėti

³⁰ Administracinių teisės pažeidimų kodekso 20 straipsnyje nustatyti administracinės nuobaudos tikslai. Jame teigiama, kad administracinė nuobauda yra atsakomybės priemonė, kuri skiriama administracinį teisės pažeidimą padariusiems asmenims nubausti bei siekiant auklėti, kad jie laikytųsi įstatymų, gerbtų bendro gyvenimo taisykles, taip pat kad tiek pats teisės pažeidėjas, tiek ir kiti asmenys nepadarytų naujų teisės pažeidimų.

³¹ A.Vaišvila Teisės teorija. *Justitia* 2009. P 277.

³² H. Kelzen Grynoji teisės teorija. Vilnius, *Eugrimas* 2002. P 119.

nurodytą sumą į atitinkamą sąskaitą. Protokolas administracinio teisės pažeidimo byloje yra procesinis dokumentas, kuriame formuluojamas kaltinimas administracinio teisės pažeidimo padarymu, taip pat yra dokumentas, kuriame fiksuojami nustatyti įrodymai, kitos aplinkybės ir žinios, reikšmingos nagrinėjant bylą³³. Todėl pagrįstai abejojama, ar Vyriausiasis administracinis teismas neklysta, nelaikydamas baustu asmens, įvykdžiusio administracinį nurodymą.

H.L.A. Hartas yra pasakęs, kad aukščiausiajam tribunolui priklauso paskutinis žodis dėl to, kas yra teisė, ir po to, kai jis ištarė jį, teiginys, kad teismas „suklydo“, nesukelia sistemoje jokių pasekmių, nes juo nepakeičiamos niekieno teisės ar pareigos³⁴. Tačiau tai nereiškia, kad apie galimas teismų klaidas nereikia kalbėti, jų analizuoti. Objektyviai žiūrint, tokia LAVT praktika, kuomet asmuo, įvykdęs administracinį nurodymą nelaikomas baustu, įteisina galimybę „pigiau“ nusipirkti teisę daryti administracinius teisės pažeidimus. Iliustruoti tokį palyginimą galima vienu dažniausių administraciniu teisės pažeidimu – nustatyto greičio viršijimu: vairuotojui, turinčiam daugiau negu dvejų metų vairavimo stažą ir nustatytą greitį viršijančiam daugiau kaip 30, bet ne daugiau kaip 40 kilometrų per valandą (pavyzdžiui gyvenvietėje, kur nustatytas maksimalus leistinas greitis 50 km/h, važiuojančiam 89 km/h), kiekvieną kartą darant šį pažeidimą yra galimybė sumokėti 200 Lt, ir nebūti laikomam baustu administracine tvarka. Itin aktualus administracinio baustumo klausimas tuomet, kai administracinis baustumas yra veiką kvalifikuojantis požymis. Pavyzdžiui ATPK 134 straipsnio pirmoje dalyje numatyta atsakomybė už naudojimosi saugos diržais, taip pat motociklininko šalmais tvarkos pažeidimą (vairuotojams ir (ar) keleiviams užtraukia baudą nuo vieno šimto iki dviejų šimtų litų). To paties straipsnio antroje dalyje numatyta atsakomybė už tokią pačią veiką, padarytą asmens, bausto administracine nuobauda už šio straipsnio pirmojoje dalyje numatytą pažeidimą. Ir už šį pažeidimą numatyta ne tik didesnė, bet ir griežtesnė sankcija: bauda nuo dviejų šimtų iki trijų šimtų litų arba teisės vairuoti transporto priemones atėmimas vienam mėnesiui. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad už pirmoje dalyje padarytą pažeidimą gali būti ir turi būti surašomas administracinis nurodymas, po kurio, LVAT suformuotos praktikos kontekste asmuo nebus laikomas baustu, patraukti asmenį atsakomybėn pagal antrą šio straipsnio dalį praktiškai nebus įmanoma.

Taigi vertinant aukščiau išanalizuotą teismų praktiką ir stebint teisinių tekstų aiškinimo pagrindų besiformuojančią teismų teisėkūrą natūraliai kyla klausimas: kurlink ji juda –

³³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2000 m. rugsėjo 22 d. konsultacija Nr. 4-93.

³⁴ H. L. A. Hart Teisės samprata. 1997. P 243.

žmogaus teisių apsaugos didinimo ar naujų grėsmių toms pačioms teisėms kėlimo linkme? Į šį klausimą nėra vienareikšmiško atsakymo, nes kiekviena žmogaus akcija, taip pat ir teismų teisėkūra yra prieštaringa: teigiamybės, jei tik jomis neatsargiai, nekvalifikuotai naudojamos, virsta priešybėmis³⁵.

Galima sakyti, kad šios problemos sprendimas pateikiamas parengtame Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso projekte (*toliau – ir ANK projektas*). ANK projekto 40 straipsnyje sakoma, jog laikoma, kad administracinis nusižengimas padarytas pakartotinai, jei asmuo, padaręs administracinį nusižengimą, per metus nuo administracinio nurodymo įvykdymo dienos ar nutarimo administracinio nusižengimo byloje įsiteisėjimo dienos padarė tame pačiame straipsnyje numatytą administracinį nusižengimą. Padarius pakartotinį administracinį nusižengimą šiame straipsnyje numatytas terminas skaičiuojamas iš naujo³⁶. Tačiau nėra jokių prognozių, kada šis teisės aktas pradės galioti, ir kiek ilgai turėsime vadovautis, manytina ydingai formuojama teismų praktika.

IŠVADOS

Administracinio nurodymo institutas iš esmės pateisino su jo įvedimu sietus lūkesčius: sumažėjo teismų darbo krūvis³⁷, vos ne ketvirtis milijono administracinių teisės pažeidimų bylų baigėsi pirminėje – tyrimo stadijoje, tokiu būdu sutaupant lėšas nenagrinėjant bylos, nerevizuojant priimto nutarimo apeliacine tvarka, nesiimant priemonių priverstiniam baudos išieškojimui. Tačiau tuo pačiu sudarė prielaidas situacijoms, kuomet asmuo, padaręs administracinį teisės pažeidimą, gali nepagrįstai „atsipirkti“ ženkliai mažesne, nei sankcijoje numatyta bauda, arba daryti pažeidimus ir dėl to nepatirti jokių neigiamų juridinių padarinių.

Nepagrįstai surašomų administracinių nurodymų, sąlygotų kompetencijos ar žinių stokos, skaičių galima sumažinti teikiant konsultacijas, rengiant mokymus, kvalifikacijos kėlimo kursus ar pan.

Administracinio nurodymo surašymas savo prigimtimi ir turiniu yra įrankis taikyti valstybės prievartą, skirti sankciją asmenims, padariusiems administracinius teisės pažeidimus. Todėl teisinių pasekmių nebuvimas pažeidėjui, iš esmės paneigtų administracinės atsakomybės, administracinės nuobaudos institutų svarbą. Nors rengiamuose teisės aktuose

³⁵ *Supra* note 26, P 8.

³⁶ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso projektas, 2012-04-24, XIP-3600(2). [interaktyvus]. [Žiūrėta 2013-03-02].

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=422906&p_query=&p_tr2=2.

³⁷ Vien apylinkių teismuose per 2008 metus buvo išnagrinėtos 81862 administracinių teisės pažeidimų bylos, per 2009 metus – 86980, per 2010 metus – 88499, per 2011 metus – 79322, per 2012 metus -74757. <http://www.teismai.lt/lt/teismai/teismai-statistika/>.

numatoma aiškiai reglamentuoti administracinio nurodymo įvykdymo sukeltus juridinius padarinius, tačiau atsižvelgiant į tai, kad administracinių teisės pažeidimų per metus padaroma itin daug, ir daug iš jų tokių, dėl kurių gali būti surašomas administracinis nurodymas, būtina imtis priemonių, kad jau dabar būtų tinkamai teisiškai sureguliuotas administracinio baustumo klausimas, papildant esamą teisinį reguliavimą. Autorių nuomone, pakaktų administracinių teisės pažeidimų kodekso 36 straipsnyje po žodžio „vykdymas“ įrašyti žodžius „ar įvykdomas administracinis nurodymas“, kad visiems subjektams būtų aišku ir nekeltų abejonių, kad asmuo, įvykdęs administracinį nurodymą turi būti laikomas baustu.

Atsižvelgiant į tai, kad neretai sankcijoje, už ganėtinai mažai pavojingus administracinius teisės pažeidimus numatytos alternatyvios nuobaudų rūšys, manytina, tikslinga būtų praplėsti administracinio nurodymo taikymo galimybes, tokiu būdu dar labiau optimizuojant administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos kaštus, juolab, kad teisinis reguliavimas nenumato galimybės reikalauti iš kaltų asmenų kompensuoti valstybės patirtas išlaidas.

LITERATŪRA

1. A.Vaišvila Teisės teorija. Justitia 2009.
2. Vaišvila, Teisės aiškinimas kaip teisės atpažinimas įstatymų tekstuose. *Jurisprudencija*. 2006, 8 (86)
3. G. Lastauskienė, Turiningasis teisinio teksto aiškinimas – panacėja ar pavojus? *Jurisprudencija*. 2006, 8 (86).
4. H. Kelzen Grynoji teisės teorija. Vilnius, Eugrimas 2002.
5. St. Šedbaras Administracinė atsakomybė. Justitia 2005.
6. H. L. A. Hart Teisės samprata. 1997.
7. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. spalio 26 d. nutarimas.
8. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas.
9. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas.
10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. lapkričio 5 d. sprendimas.
11. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. kovo 2 d. nutarimas.
12. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 22 d. nutarimas.
13. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 29 d. nutarimas.
14. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. birželio 21 d. nutarimas.
15. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas.
16. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. rugpjūčio 12 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje A.A. v. Valstybė (bylos numeris N⁵⁷⁵-4446/2011).
17. Panevėžio apygardos teismo 2013 m. sausio 4 d. nutartis administracinių teisės pažeidimų byloje R.U. v. Valstybė Nr. ATP-4-337/2013,
18. Panevėžio apygardos teismo 2013 m. sausio 7 d. nutartis administracinių teisės pažeidimų byloje R.Š. v. Valstybė ATP-16-134/2013,

19. Panevėžio apygardos teismo 2013 m. sausio 14 d. nutartis administracinių teisės pažeidimų byloje R.K. v. Valstybė ATP-26-134/2013.
20. Šiaulių apygardos teismo 2013 m. sausio 14 d. nutartis administracinių teisės pažeidimų byloje D.Š. v. Valstybė Nr. ATP-19-282/2013.
21. Šiaulių apygardos teismo 2013 m. vasario 6 d. nutartis administracinių teisės pažeidimų byloje N.P. v. Valstybė Nr. ATP-41-282/2013.
22. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2000 m. rugsėjo 22 d. konsultacija Nr. 4-93.
23. Lietuvos Respublikos teritorijoje galiojančių įstatymų, priimtų iki 1990 m. Kovo 11 d., galiojimo laikino pratęsimo įstatymo 1 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 156-7388.
24. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30², 226, 232, 232¹, 239, 239³, 241, 241¹, 246¹, 246², 246⁷, 249, 259, 260, 261, 262, 282, 313 straipsnių ir dvidešimt trečiojo skirsnio pakeitimo, kodekso papildymo 257¹, 260¹, 260² straipsniais, dvidešimt trečiuoju¹ ir dvidešimt trečiuoju² skirsniais įstatymas. *Valstybės žinios*. 2010, Nr.142-7257.
25. Lietuvos Respublikos teismų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 46-851.
26. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30², 226, 232, 232¹, 239, 239³, 241, 241¹, 246¹, 246², 246⁷, 249, 259, 260, 261, 262, 313 straipsnių, dvidešimt trečiojo skirsnio pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 260¹, 260² straipsniais, dvidešimt trečiuoju¹ ir dvidešimt trečiuoju² skirsniais įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 2010-03-19, Nr. XIP-1839 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-02-23].
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=367360&p_query=&p_tr2=2.
27. Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto išvada Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30², 226, 232, 232¹, 239, 239³, 241, 241¹, 246¹, 246², 246⁷, 249, 259, 260, 261, 262, 313 straipsnių, dvidešimt trečiojo skirsnio pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 260¹, 260² straipsniais, dvidešimt trečiuoju¹ ir dvidešimt trečiuoju² įstatymo projekto, 2010 m. spalio 13 d. XIP-1839. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-01-06]
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=383758
28. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso projektas, 2012-04-24, XIP-3600(2). [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-02].
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=422906&p_query=&p_tr2=2.
29. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2011-10-13 raštas „Dėl administracinio nurodymo surašymo“ Nr.S-4434.
30. <http://www.teismai.lt/lt/teismai/teismai-statistika/>.
31. http://ec.europa.eu/transport/road_safety/consultations/doc/2007_01_19_road_safety_enforcement_consultation_paper.pdf [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-12-11].
32. <http://www.tm.lt/dok/Stebesena%202012%2011%202019.PDF>. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013 m. kovo 2 d.].

INSTITUTE OF ADMINISTRATIVE ORDER: FEATURES AND PROBLEMS OF APPLICATION

Kristina Mikalauskaitė-Šostakienė*
Mykolas Romeris University

Audrius Zykevičius**
Mykolas Romeris University

Summary

The institute of administrative order is applicable in many states when less dangerous administrative violations are made. Until January 1, 2011, all administrative legal offences regardless

of their gravity degree were investigated according to a common procedure in Lithuania. Only after the alterations of the Code of Administrative Violations, adopted in November, 18, 2010, came into force and the institute of administrative order was established, the possibility to avoid the long process of investigation and examination in cases when less dangerous violations are made appeared. As a consequence of adoption of this institute, the workload of the courts and other institutions, authorized to investigate and examine administrative violations, was reduced; the costs are saved due to the shortage of the administrative violation case procedures. The essence of administrative order is that it is offered for the person within ten working days from the date the protocol of administrative violation is presented (in cases when the violation is recorded not in the presence of the person suspected in performance of administrative violation - from the date the administrative protocol together with the administrative order are sent) to pay half of the minimal fine (but not less than ten litas), established in one of the articles foreseeing liability for administrative violations in Chapter II of the Code, on voluntary basis. Administrative order may be issued not in all cases, only when all conditions applied to issuance of administrative order are satisfied. Anyhow, when applying this institute in practice a few problems arose: not all subjects having competence to apply administrative order are capable to properly identify the monetary amount of administrative order in specific cases, when the sanction of article of the Code, where a particular violation is described, does not foresee minimal fine; it is not clear if a person who violated specific article and paid the fine indicated in the administrative order, is presumed as being punished by administrative liability; is it possible to apply administrative order in cases when a specific sanction of the article of the Code foresees the only sanction - the warning; is it possible to apply administrative order in cases when the alternative penalty foreseen in the particular sanction is not only a fine or warning; by what means the subject issuing administrative order may receive the information about previous punishments of the person, and the information whether the person has paid the fine prescribed by the administrative order. All those problematic issues are discussed in the article. It is analyzed whether the aims of the legislative subjects and initiators of this norm were reached in practice. The authors of the article present proposals for improvement of legal regulation and solution of the above-mentioned problems.

Keywords: administrative order, administrative liability, administrative punishment, fine, application of law, explanation of law.

Kristina Mikaluskaitė-Šostakienė*, Mykolas Romeris University Faculty of Public Security, Department of Law, lecture. Research interests: administrative law, protection of Human Rights, international public law.

Kristina Mikaluskaitė-Šostakienė*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of Law, lecture. Research interests: administrative law, protection of Human Rights, international public law.

Audrius Zykevičius**, Mykolas Romeris University Faculty of Public Security, Department of Law, lecture. Research interests: administrative law, protection of Human Rights, environmental law.

Audrius Zykevičius**, Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of Law, lecture. Research interests: administrative law, protection of Human Rights, environmental law.